

SKRBNIŠTVO IN ODVZEM POSLOVNE SPOSOBNOSTI

mag. Nada CAHARIJAZ FERME,
univ.dipl.prav.

KAJ JE SKRBNIŠTVO

Zakaj je potrebno nekemu postaviti skrbnika?

Kdo bi potreboval skrbnika?

Kaj je to: skrbništvo?

Skrbništvo je posebna oblika varstva mladoletnikov, za katere ne skrbijo starši, in polnoletnih oseb, ki niso sposobne same skrbeti zase, za svoje pravice in koristi.

Država zagotavlja varstvo tudi drugim osebam, ki nimajo možnosti same skrbeti za svoje pravice in koristi. (9. člen Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih – ZZZDR)

NAMEN SKRBNIŠTVA

- Kdaj bi bilo potrebno postaviti skrbnika odrasli osebi?

Namen skrbništva nad odraslimi je varstvo njihove osebnosti, ki se uresničuje predvsem z oskrbo, zdravljenjem in usposabljanjem za samostojno življenje.

Skrbništvo ima tudi namen, da se zavarujejo premoženjske in druge pravice in koristi oseb, ki so pod skrbništvom. (2. in 3.odstavek 178. člena ZZZDR)

VRSTE SKRBNIŠTVA za odrasle

1. Skrbništvo za osebe, ki jim je odvzeta poslovna sposobnost oziroma stalno skrbništvo
2. Skrbništvo za posebni primer

Kdaj iti v postopek odvzema poslovne sposobnosti in kdaj postaviti le skrbnika za posebni primer?

RAZLIKE MED STALNIM SKRBNIŠTVOM IN SKRBNIŠTVOM ZA POSEBNI PRIMER

STALNO SKRBNIŠTVO

- Najprej vložiti predlog za odvzem poslovne sposobnosti na Nepravdnem oddelku Okrajnega sodišča.
- Ko sodišče odloči o odvzemu poslovne sposobnosti, center za socialno delo (CSD) osebo postavi pod skrbništvo in ji postavi stalnega skrbnika.
- Pravnomočno odločbo o postavitvi pod skrbništvo in o odvzemu poslovne sposobnosti pošlje CSD na matično službo (vpis v rojstno matično knjigo) in na zemljiško knjigo, če je ta oseba lastnik nepremičnin.
- V postopku odločata dve inštituciji: sodišče in CSD.

SKRBNIŠTVO ZA POSEBNI PRIMER

- Postopek se opravi na CSD. V postopku mora biti pridobljeno ustrezno zdravniško potrdilo.
- Odločba o postavitvi skrbnika za posebni primer se ne vpiše niti v rojstno matično knjigo niti v zemljiško knjigo.

PRAVNA IN POSLOVNA SPOSOBNOST

Pravna sposobnost

Je sposobnost biti nosilec pravic in obveznosti.

Kdaj jo posameznik pridobi in kdaj preneha?

Poslovna sposobnost

Je sposobnost osebe, da s svojimi izjavami volje pridobiva pravice in obveznosti, ter opravlja različna dejanja.

Kdaj jo posameznik pridobi in kdaj preneha?

POSTOPEK ODVZEMA POSLOVNE SPOSOBNOSTI

- **Kdo lahko poda predlog** za odvzem poslovne sposobnosti:
 - zakonec ali zunajzakonski partner,
 - sorodnik v ravni črti in v stranski črti do drugega kolena (otroci za starše in obratno, vnuki za stare starše, bratje, sestre),
 - center za socialno delo, državno tožilstvo, sodišče samo po uradni dolžnosti,
 - oseba sama, o kateri naj bi se vodil postopek.
- (45. člen Zakona o nepravdnem postopku)

- **Vzroki** za podajo predloga za odvzem poslovne sposobnosti:

duševna bolezen, duševna zaostalost, odvisnost od alkohola ali mamil, ali iz drugega vzroka, ki vpliva na psihofizično stanje oseb, da niso sposobne skrbeti same zase, za svoje pravice in koristi. (44. člen Zakona o nepravdnem postopku)

Kdo so stranke (udeleženci) postopka:

Predlagatelj, oseba, o kateri se vodi postopek, začasni skrbnik osebe, o kateri se vodi postopek in center za socialno delo.

Sodišče imenuje izvedenca psihiatrične stroke, ki se z osebo pogovori in o tem napiše izvedensko mnenje, ki ga predstavi in “zagovarja” na sodišču.

Po izvedenem postopku sodišče s sklepom odloči o odvzemu poslovne sposobnosti ali s sklepom ustavi postopek, če ugotovi, da ni potreben odvzem poslovne sposobnosti.

POPOLNI ODVZEM POSLOVNE SPOSOBNOSTI pomeni, da se to osebo postavi v položaj mladoletnika, ki še ni star 15 let.

DELNI ODVZEM POSLOVNE SPOSOBNOSTI pomeni, da se to osebo postavi v položaj mladoletnika, ki je star nad 15 let do 18 let. Sodišče napiše v sklepu, v katerem delu oz. za katere zadeve je osebi odvzelo poslovno sposobnost.

Družinski zakonik in skrbništvo

Družinski zakonik (ki se bo glede skrbništva začel uporabljati aprila 2019) ureja skrbništvo tako, da ne pozna več odvzema poslovne sposobnosti, ampak bo osebo le postavilo pod skrbništvo in ji imenovalo skrbnika. Med postopkom postavitve pod skrbništvo bo sodišče osebi lahko imenovalo tudi začasnega skrbnika. Nadzor nad delom skrbnika bo opravljal CSD.

SKRBNIK

- Imeti mora osebne lastnosti in sposobnosti, potrebne za opravljanje dolžnosti skrbnika.
- Privoliti mora, da bo skrbnik.
- Ne sme mu biti odvzeta poslovna sposobnost.
- Ne sme mu biti odvzeta roditeljska pravica.
- Koristi osebe ne smejo biti v navzkrižju s koristmi varovanca.
- Skrbnik naj bo oseba, od katere je, glede na njene lastnosti ali razmerja z varovancem ali njegovimi starši mogoče pričakovati, da bo pravilno opravljala skrbniške dolžnosti.
- Dolžnost skrbnika je prostovoljna in častna.
- Za skrbnika se, če je le mogoče, imenuje njegov sorodnik.

Naloge skrbnika

Skrbnik je dolžan vestno skrbeti za osebnost, pravic in koristi varovanca in skrbno upravljati njegovo premoženje. (187. člen ZZZDR)

Skrbnik opravlja samostojno vse, kar spada v redno poslovanje in upravljanje varovančevega premoženja. Pri vsakem važnejšem opravilu se skrbnik posvetuje z varovancem, če je to mogoče in je ta zmožen razumeti, za kaj gre. (190.člen ZZZDR)

Določene pravne posle in postopke sme skrbnik izvesti le z odobritvijo CSD: odtujiti ali obremeniti varovančeve nepremičnine, odtujiti premičnine večje vrednosti ali razpolagati s pravicami večje vrednosti, odpovedati se dediščini, odklonit volilo (191. člen ZZZDR)

Skrbnik zastopa varovanca in mora najmanj enkrat letno na CSD podati poročilo o svojem delu.

POSTOPEK PRED CENTROM ZA SOCIALNO DELO

- Pogovor z osebo, ki jo je potrebno postaviti pod skrbništvo, z njegovimi bližnjimi sorodniki oz. tistimi, ki so pripravljeni opravljati naloge skrbnika.
- CSD izda odločbo, s katero postavi osebo pod skrbništvo in ji postavi stalnega skrbnika.
- Na to odločbo se lahko pritožita le varovanec in skrbnik.
- CSD opravi popis premoženja osebe, k jo je postavil pod skrbništvo in spremlja delo skrbnika preko podaje skrbniških poročil.

SKRBNIŠTVO ZA POSEBNI PRIMER

Kdaj?

- za določeno opravilo ali vrsto opravil odsotni osebi, katere prebivališče ni znano, pa tudi nima zastopnika,
- neznanemu lastniku premoženja, kadar je to potrebno, da nekdo za to premoženje skrbi,
- v drugih primerih, kadar je to potrebno za varstvo pravic in koristi posameznika. (211. člen ZZZDR)

Pri postavitvi skrbnika za posebni primer določi CSD obseg skrbnikovih dolžnosti in pravic, upoštevajoč okoliščine vsakega posameznega primera. (215. člen ZZZDR)

PRENEHANJE SKRBNIŠTVA

- Stalno skrbništvo oz. skrbništvo nad osebo, ki ji je odvzeta poslovna sposobnost preneha, če ji sodišče vrne poslovno sposobnost.
- Skrbništvo za posebni primer preneha, ko skrbnik opravi nalogo, za katero je bil postavljen ali če se zdravstveno stanje varovanca zboljša (novo zdravniško mnenje).
- Za obe vrsti skrbništva: s smrtjo varovanca.

HVALA ZA POZORNOST

mag. Nada Caharijaz Ferme, univ.dipl.prav.
višja svetovalka

Center za socialno delo Celje
Opekarniška cesta 15b, 3000 Celje